

פתרון תרגיל 5 במבוא לתהליכים סטוכסטיים

שאלה 1

ממצב 0 עוברים למצב i בהסתברות 0.5^{i+1} ואז יש מהלך אחד למצב i ו i מהלכים בחזרה ובסך הכל $i+1$ מהלכים. תוחלת זמן החזרה למצב 0 היא $\sum_{i=0}^{\infty} 0.5^{i+1}(i+1)$. ההסתברות שמספר הצעדים עד חזרה יהיה $i+1$ היא 0.5^{i+1} ולכן מספר הצעדים עד חזרה למצב 0 מתפלג $G(0.5)$ ולכן הוא בעל תוחלת 2. נעזרנו בתוצאה ידועה לגבי חישוב תוחלת של משתנה מקרי כדי לסכם טור. מכיון שתוחלת זמן החזרה למצב 0 מעצמו היא סופית אז הוא מצב נשנה חיובי. מצב 0 אינו מחזורי (ניתן לחזור אליו בצעד אחד). למצב נשנה חיובי ולא מחזורי יש הסתברות גבולית ששווה ל 1 חלקי תוחלת זמן החזרה אליו.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} P_{0,0}^{(n)} = \frac{1}{E_0} = \frac{1}{2}$$

שאלה 2

בתרגיל 4 שאלה 4 ראינו שתוחלת זמן החזרה לכל מצב נשנה בשרשרת סופית היא סופית. לפי ההגדרה, מצב שתוחלת זמן החזרה אליו היא סופית הוא נשנה חיובי.

שאלה 3

נתן דוגמא לשרשרת שבה המצבים הם נשנים חיובית ושבה אין הסתברות גבולית למצבים. הדוגמא היא של שרשרת בת שני המצבים 1 ו 2 ומטריצת מעבר

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$$

לכל מצב בהכרח חוזרים בשני צעדים. לכן תוחלת זמן החזרה היא 2 והמצבים נשנים חיובית. מתקיים עבור כל n : $P_{1,1}^{(2n)} = 1$, $P_{1,1}^{(2n+1)} = 0$ ולכן מתקיים $\lim_{n \rightarrow \infty} P_{1,1}^{(2n)} = 1$ ו $\lim_{n \rightarrow \infty} P_{1,1}^{(2n+1)} = 0$. לכן לא קיימת הסתברות גבולית.

הערה

כל דוגמא של מצב נשנה חיובי ומחזורי תתאים כאן.

לגבי מצב חולף i מתקיים לפי הגדרת מצב חולף $\sum_{n=1}^{\infty} P_{i,i}^{(n)} < \infty$. בטור של איברים אי שליליים שמתכנס, האיברים שואפים לאפס. לכן מתקיים $\lim_{n \rightarrow \infty} P_{i,i}^{(n)} = 0$ ובהכרח קיים הגבול.